

Likebehandling

Prinsippet om likeverdig behandling er kjernen i barnehagereformen fra 2003 og sikrer full barnehagedekning og forsvarlig økonomi. Avtalen mellom partier på Stortinget av 14. november 2024 («Avtalen») fastslår: «*Partiene er enige om at prinsippet om likebehandling av kommunale og private barnehager skal ivaretas i loven.*»

I Prop. 138 L (2024-2025) er prinsippet sterkt endret: «*Regler om tilskudd til private barnehager skal særlig legge til rette for likebehandling av private og kommunale barnehage tilbud, forutsigbarhet for private barnehager, en mangfoldig barnehagestruktur og effektiv ressursbruk.*»

Forslaget ivaretar ikke likebehandlingsprinsippet:

1. Formuleringen er veiledende og har likebehandling som ett av flere hensyn. Hensynet som «*effektiv ressursbruk*» kan vektes mot likebehandling.
2. Formuleringen gir ikke private barnehager rettskrav på økonomisk likeverdige tilskudd.

Formuleringen er identisk med det som ble sendt på høring 15. november 2024. I høringen var 89 prosent av høringsinstansene mot formuleringen. Blant private barnehager var 96 prosent av høringssvarene negative.

Barneperspektivet

Barnehagene er en del av utdanningsløpet i Norge. Svekkelse av likebehandlingsprinsippet og forskjellsbehandling etter eierform kan føre til et A- og B-lag i barnehagesektoren. Like rammevilkår sikrer alle barn en god start på utdanningsløpet og unngår kvalitetsforskjeller. Lovforslaget mangler vurdering av høykvalitetsbarnehagers betydning for barns trivsel, læring og utvikling. Loven må sikre barns individuelle utvikling, behov og rettigheter i både private og kommunale barnehager.

Driftstilskudd og kommunalt skjønn

Regjeringens forslag til § 19a forplikter kommunen til å likebehandle kun grunntilskuddet. Ekstra grunntilskudd og tilleggstilskudd vil være under kommunalt skjønn. Dette reduserer private barnehagers mulighet til kvalitetsutvikling og fører til ensretting og redusert mangfold.

Beregningen av tilskudd til private barnehager i en kommune følger i dag prinsippet om likeverdig behandling, basert på gjennomsnittsberegning av kostnadene i det kommunale tilbudet. At kommunene skal gis adgang til å holde de presumptivt høyeste utgiftene utenfor grunnlaget for beregning av driftstilskudd, innebærer at kommunens grunnlag for å finne gjennomsnittlig driftsutgift reduseres. I en kommune med flere barnehager i levekårsutsatte områder eller med høy forekomst av barn med spesielle behov, vil en regulering hvor en kan holde disse kostnadene utenfor beregning innebære en betydelig reduksjon i gjennomsnittlig driftsutgift for en kommunal barnehageplass. Dermed reduseres også i driftstilskuddet til private barnehager.

Muligheten for at private barnehager skal få ekstra grunntilskudd ved tilsvarende driftsforutsetninger eller behov i barnegruppen kan forstås som en sikkerhetsventil, og slik sett gi barn samme rettighet uavhengig av om det går i en privat eller kommunal barnehage. Gitt forutsetningen nevnt ovenfor er imidlertid denne sikkerhetsventilen fullt og helt avhengig av kommunen selv, og kommunens frie skjønn til å bedømme om en privat barnehage oppfyller vilkår eller ikke. Stortinget må sørge for at *alle deler av driftstilskuddet* vektlegger barneperspektivet og følger prinsippet om likeverdig behandling, slik *Avtalen* forutsetter.

Til høringen av 15. november 2024 uttrykte Statsforvalteren i Østfold, Buskerud, Oslo og Akershus følgende: «*Samtlige av disse komponentene (i forlag til driftstilskudd, vår anm.) inneholder vurderinger som er skjønnsmessige. Det innebærer at ytterligere skjønnsmessige vurderinger skal og kan vurderes i forbindelse med beregning av tilskudd, sammenlignet med dagens regulering. Vi spør om det virkelig er å legge til rette for en effektiv ressursbruk? Ut ifra vår erfaring, antar vi at denne delen av forslaget vil medføre mer saksbehandling for kommunene og for Statsforvalteren som klageinstans.*»

Forslag til lovtekst som ivaretar styringssignalene i *Avtalen* og likebehandlingsprinsippet § 19:

Kommunen skal behandle private barnehager som mottar tilskudd, likeverdig med kommunale barnehager. Tilskuddet skal beregnes med utgangspunkt i utgifter til drift i kommunens egne barnehager.

Kommunen kan gi tilleggstilskudd og stille vilkår for bruken av dette tilskuddet. Slik tilleggstilskudd kan gis barnehager med særlige driftsforutsetninger eller særlige behov i barnegruppen, eller ved nye tidsbegrensede kommunale satsinger. Vilkårene må ha saklig sammenheng med tilleggstilskuddet og ikke være uforholdsmessig tyngende for den private barnehagen. Kommunen skal ikke forskjellsbehandle private barnehagetilbud uten saklig grunn ved tildeling av tilleggstilskuddet.

Ved innføring av nye krav etter loven her som ikke er en del av beregningen av tilskuddet etter første ledd, skal kommunen gi tilleggstilskudd fra det tidspunktet kravene får virkning for private barnehager.

Kommunen skal vise hvordan tilskuddene er beregnet.

Departementet kan gi forskrift med utfyllende bestemmelser om beregning av tilskuddet, som ivaretar likeverdig behandling av private og kommunale barnehager.

Eiendomstilskudd

Regjeringen foreslår nytt eiendomstilskudd for private barnehager i § 19c, men det skal fastsettes i forskrift. Regjeringen mener kapitaltilskuddet kan avvikles fordi sektoren er ferdig utbygget. Dette viser manglende forståelse for eiendomsforvaltning:

- En barnehage er ikke ferdig nedbetalt selv om sektoren er utbygget.
- Eiendommen blir ikke verdiløs selv om den er nedbetalt.
- Departementet hevder uten kilde at «det er dyrere å leie enn å eie». Dette er feil etter renteoppgangene.
- BDO-rapporten «finansiering og regulering av private barnehagers eiendomskostnader 2016-2021» viser at private barnehagers eiendomskostnader var høyere enn tilskuddene.

Prop. 138 L (2024-2025) legger ikke opp til nødvendig vedlikehold av eiendommene.

Vedlikeholdskostnader skal være en del av driftstilskuddet. Dette er et problem fordi private barnehager kun får vedlikeholdstilskudd hvis kommunen vedlikeholder egne barnehager. Det er det mange eksempler på at ikke alltid skjer. Det er behov for et eiendomstilskudd som også dekker vedlikehold, basert på barnehagenes og barnas behov, uavhengig av kommunens vedlikehold. Stortinget må sørge for et eiendomstilskudd som dekker reelle kapitalkostnader (og retter opp dagens underfinansiering), og nødvendig vedlikehold.

Pensjonstilskudd

Regjeringens forslag til innretning av pensjonstilskuddet er fremdeles ikke tilstrekkelig utredet. Det betyr at *Avtalens* intensjon om å sikre forutsigbarhet og bærekraftig økonomi ikke er tilstrekkelig beskrevet, noe blant annet Utdanningsdirektoratet uttrykte skepsis for i sitt høringssvar. I høringen ble begge alternative forslag til pensjonstilskudd avvist av et stort flertall av høringsinstansene. Stortinget bør derfor utsette fastsettelsen av et endelig pensjonstilskudd til dette er utredet og konsekvensvurdert – i sammenheng med en helhetlig sammenstilling med driftstilskudd, administrasjonspåslag og eiendomstilskudd. I mellomtiden må Stortinget sørge for at det etableres en treffsikker søknadsordning som sikrer at barnehager som i dag er underfinansiert på pensjon får dekket sine pensjonskostnader.

Åpningstider

Regjeringen foreslår å gi kommunene rett til å diktere åpningstider. Dette bryter med intensjonen partiene på Stortinget la inn i avtalen av 14. november 2024. Samtidig vil det svekke utviklingen av et tilbud i tråd med foreldres og familiers behov. Det er i dag ca. 100.000 barn som lever i sosioøkonomiske vanskeligstilte familier. For denne gruppen barn er det svært viktig med et tilbud i ferier, samt ha åpningstider som støtter oppunder familiens behov. Dette er en måte å kutte kostnader i kommunen, samtidig som det går utover barn og familie. Historien fra det første barnehageforliket i 2003 var at det var private barnehager som tilpasset åpningstidene til familiens behov og at kommunale barnehager fulgte etter. Stortinget må avvise regjeringens forslag.